

Boris Kagarlitskij: Brev från fängelset – ”Resan fortsätter”

[Från [Links international journal of critical socialism](#), 29 mars 2024. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

(Nedan finns det första brevet som Kagarlitskij skickade till sin dotter Ksenia från fångläger nr 12 i Zelenograd. Ursprungligen publicerat på ryska på [Rabkor](#). Översatt till engelska av Renfrey Clarke, som också har översatt Kagarlitskijs senaste bok, *The Long Retreat: Strategies to Reverse the Decline of the Left*, som nu kan förbeställas från [Pluto Press](#) – Links kommentar.)

Efter att jag återvände till Moskva från Syktyvkar uppmanade en journalist i min bekantskapskrets mig att skriva något om mina erfarenheter i fängelset. Tanken tilltalade mig, och jag började omedelbart arbeta med det. Men efter att ha skrivit 15 sidor insåg jag att jag inte hade material till en hel bok. Problemet löste sig snart själv, när kolossen såg till att jag fick nya möjligheter att bättra på mina kunskaper om fängeslivet. Efter en hemställan från åklagarmyndigheten beslutade en appellationsdomstol att ta upp det straff jag dömts till i Syktyvkar till ny prövning och återigen sätta mig bakom galler.

Mina senaste fängelseerfarenheter har visat sig vara på många sätt annorlunda från de tidigare. Inom loppet av lite mer än en månad passerade jag tre fängelser och fem celler, innan jag hamnade i min ”långvariga cell”, där jag skriver dessa rader. Resultatet är att jag har lärt känna nya människor och fått tillgång till en guldgruva av nytt material. En hel massa nya tankar har slagit mig, och jag har börjat skriva ner dem lite i taget (tankarna har inte alltid med fängeslivet att göra, men de påverkas förstås av mina erfarenheter här). Jag får stora möjligheter att fundera över filosofi och psykologi, men de största upptäckterna är knutna till de förflyttningar jag har tvingats göra från ställe till ställe.

Även om reglerna i fängelset i grund och botten är samma överallt, så kan den faktiska praktiken skilja sig markant, inte bara från fängelse till fängelse, utan till och med från cell till cell. På varje ställe uppstår distinkta grupper, som utvecklas, splittras och bildas på nytt vartefter omständigheterna förändras. Det finns små och stora fängelser, rika och fattiga, på landsbygden och i huvudstaden. Vakterna kan vara vänliga och till och med förstående, men de kan också vara illvilliga. Internerna är av olika människosorter, tillhör olika kulturella grupper och samhällsklasser. Det finns alltid något att tala om, även om dessa samtal ingalunda alltid är trevliga. När fångarna flyttas från fängelse till fängelse utbyter de information om hur det stod till på det sista ställe de varit på, och vad man kan förvänta sig på en ny anläggning. Det som intresserar folk mest är givetvis maten. Att äta hyfsat är ett av huvudnöjena att hoppas på i fängeslivet, och följaktligen är kvalitén på fängelseköket ämne för särskilt livliga diskussioner.

När jag anlände till Zelenograd placerades jag av någon anledning i en karantän, trots att de två veckor jag hade tillbringat i Kapotnya redan utgjorde en karantän. Problemet med att sitta i karantän var att folk på utsidan inte kunde kontakta mig ordentligt. Jag fick inga paket, och mina tre nya cellkamrater befann sig i precis samma situation. Det var där jag hörde om häktet i Medvedkovo, där det verkar som om fångarna är mycket välnärda. Åh, det beröm jag hörde ösas över kockarna i det

fängelset under min tid i karantän i Zelenograd! Gröten på det stället! Mängden kött i soppan! Storleken på portionerna som delades ut till middagen! Att döma av mina cellkamraters kommentarer förtjänade stället en Michelinstjärna.

När man hamnar i en cell med kylskåp och TV börjar man bli mindre beroende av fängelseköket och mer på matpaketet och ens cellkamrater. Ingalunda allt delas, eller med alla, men det är ändå helt naturligt och förnuftigt att ombesörja saker gemensamt. I den cell där jag placerades i Kapotnya slogs jag av det faktum att demokratiska procedurer hade införts, där en del frågor avgjordes genom omröstning och andra genom enighet. Men maten var inte någon gemensam egendom. Internerna hade delat upp sig i flera grupper (allt som allt uppgick vi till mellan 13-15 [per grupp], och personer anlände hela tiden medan andra reste iväg), och inom dessa grupper delades resurserna. Jag kom att betrakta det som en sorts anarko-socialism, även om det också fanns individualister. Exempelvis fanns det en tidigare akademisk chef som hade fängslats för korruption. Kylskåpet var fullt med hans livsmedelsförråd, som han inte delade med någon. Förvisso kontaktade han mig en gång och erbjöd mig en bit tårta. Jag blev förvånad och accepterade tacksamt gåvan. Tyvärr blev orsaken till hans generositet genast klar: tårtan hade passerat bäst-före-datum.

Här i Zelenograd är cellen mindre, och det faller inte någon in att inrätta formella procedurer, än mindre hålla omröstningar. Ändå uppstår oundvikligen informella grupper som fungerar enligt sina egna regler. Den solidaritet och ömsesidiga hjälp som visas här är påtagligt större än på utsidan.

Jag har förstås haft tur. Jag har placerats i en cell med hyggliga människor, i den mån det är möjligt under sådana förhållanden. Men det kanske inte är så förvånande. De flesta intagna är trots allt inte förhärdade brottslingar utan vanligt folk som har hamnat i konflikt med lagen, som har givit efter för en frestelse eller förlorat kontrollen över sina omständigheter. När jag placerades i min cell i Kapotnya sa en av internerna, som hade varit där längre än de andra, omedelbart till mig: "Har du hamnat här för mord, eller?" Jag blev chockad. "Ser jag verkligen ut som en mördare?" Svaret var ännu mer oväntat än frågan: "Folk som sitter inne för oöverlagt mord är allihopa mycket anständiga, intelligenta och vänliga." Samtidigt är de politiska fångarnas rykte inte alltid så bra. "En del av dom tänker för mycket på sig själva, och på det hela taget är de benägna att vara hysteriska." Jag hoppas att jag har lyckats förbättra de politiska fångarnas rykte lite grann i mina cellkamraters ögon.

Fängelset i Zelenograd, där jag till sist har blivit placerad, är litet och har begränsade resurser. Det syns tydligt i mängden och kvalitén på maten, och i det faktum att anläggningen är kroniskt underbemannad. Vakterna klagar ständigt på allt detta, och får sympati och förståelse från fångarna. Men i allmänhet upphör kvalitén på fängelsematen att besvära en så fort man hamnar i en cell med kylskåp. Vår cell är särskilt lyckligt lottad. En av de intagna är utexaminerad från ett kulinariskt institut, och är konditor till yrket. Han har lyckats utverka en lerkruka till cellen, och varje kväll fylls stället av läckra dofter.

Medan ett kylskåp kan bli källan till positiva känslor är en TV tyvärr raka motsatsen. På något underligt sätt existerar dessa två apparater i en sorts organisk enhet. Antingen har man båda, eller ingen. Varenda dag öser TV:n över en propaganda, som förvandlas till en sorts bakgrundsljud som det är svårt att undkomma genom att byta kanal – budskapet är detsamma överallt. Men efter en viss tid utvecklar man immunitet. TV:n har också en positiv funktion: den låter en få reda på tiden.

Från några veckors, och i vissa fall bara några få timmars, samtal med mina cellkamrater har jag

gradvis samlat ihop en sorts uppslagsbok över människotyper och livshistorier, och på basis av dessa kanske jag någon gång kommer att kunna skriva en ganska bra bok. Men alla dessa erfarenheter och all denna kunskap behöver fortfarande sammanfattas och arbetas igenom. Förhoppningsvis kommer jag förstås att kunna göra detta på utsidan.

Men för närvarande samlar jag bara ihop kunskap. Resan fortsätter.

Zelenograd, 25 mars 2024

Boris Kagarlitskij från fängelset: ”Myndigheterna utnyttjar cyniskt attacken mot konsertlokalen Krokus för att avleda uppmärksamheten från de verkliga brottslingarna”

[Från [Links international journal of critical socialism](#), 4 april 2024. Artikeln är ett utdrag ur ett brev som Kagarlitskij den 26 mars skickade till sin dotter Ksenia från fånglägret i Zelenograd. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Kära Ksiusja,

Som alltid var jag otroligt glad över att få brevet och nyheterna från dig. Som du vet har det uppstått nya spänningar här [i Ryssland] på grund av den förfärliga terrorhandlingen mot konsertlokalen Krokus. Brottet var i sig själv ohyggligt, men det som har skrämt folk lika mycket är det faktum att myndigheterna gör ett cyniskt försök att utnyttja det i sin propaganda, och avleda samtalet från de verkliga brottslingarna och försöka lägga skulden för allt på Ukraina, USA och av någon anledning Storbritannien. Till och med det faktum att det inte finns något som helst bevismaterial som pekar på Ukraina framställs som avgörande bevis: eftersom det inte finns några spår, så betyder det att ukrainarna förberedde allting till punkt och pricka, och på så sätt visade sin slughet.

Det leder till ännu mer skrämmande misstankar och farhågor, som jag inte ens försöker formulera. Men det är uppenbart att [den franske presidenten] Macron hade rätt – den sortens beteende kan bara vara skadligt för Ryssland, och till och med för de nuvarande myndigheterna. Terrorattacken utlöste en våg av sympati för Ryssland, och i princip varje det minsta kompetent regering skulle ha försökt utnyttja det. Men ”våra” myndigheter har inlett en motbudande propagandakampanj som omedelbart har framkallat ogillande (till och med att döma från fångarna här, som under lång tid inte har haft några andra nyhetskällor än TV). Med andra ord minskar redan myndigheterna den internationella sympatin till noll. Vilka konsekvenser kommer det under tiden att bli på hemmaplan? Min förhoppning är att det inte kommer att bli några. Men det får vi nog reda på först i april, mest troligt mot slutet av månaden. Vi måste vänta två eller tre veckor.

En bra sak: ditt foto är underbart. Det gjorde intryck på censorn – hon sa att du liknade mig, men jag invände att du är mycket vackrare. Och förstås också yngre! Kort sagt, det är ett underbart foto...